СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 260. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 7 листопада 1932. VOL. XL. No. 260. Jersey City, N. J., Monday, November 7, 1932. THREE CENTS.

ШАНСИ РУЗВЕЛТА СТАТИ ПРЕЗИДЕНТОМ ДАЛІ ЗБІЛЬШАЮТЬСЯ

НЮ ЙОРК. — На нюйорській біржі вже так якби погодилися з тим, що говернор Рузвелт буде вибраний президентом. При закладах кладуть пять до одного, що Рузвелт виграє. Але републиканці не тратять надії й потішаються тим, що сентимент загалу зміниться в останній хвилі й більшість голосуватиме на републиканський тикет.

МУСИТЬ ПРИЙТИ ДО ЗМІНИ В СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ, КАЖЕ ГУВЕР.

СЕЙНТ ЛУІС. — Президент Гувер говорив до яких 11,000 осіб, що зібралися в „Колісеум" і запевнявся, що прогибіційні закони мусять підпасти зміні. Але разом з тим порадив не слухати того, що балакають демократи про знесення прогибіції, бо це є тільки баламучення людей.

Слухали його головно горожани німецького походження, заінтересовані в тім, чи скоро матимуть змогу мати ліпше пиво. Сейнт Луіс це місто броварників.

МИЛС ПРО ЙОНГА ЯК „ЛІБЕРАЛА".

БОФАЛО. — Огден Милс, секретар скарбу, заявив, що Овен Д. Йонг не є ніяким „лібералом", а тільки звичайним демократом, як Милс є републиканцем. Йонг, говорив Милс, вміє тільки по виборах так маневрувати, що не знати, чим він є. Він пускає фарбу доперва перед самими виборами.

КУЛИДЖ ПОПРЕ ЩЕ РАЗ ГУВЕРА.

ШІКАГО. — В понеділок вечером говоритиме через радіо бувший президент Кулидж і взиватиме населення голосувати на Гувера. Радіова програма обніматиме теж промову Гувера. Кулидж говоритиме зі свого дому в Нортгемптон, Масс.

НЕМА КАНДИДАТА НА МЕЙОРА.

МАВНТ ГОЛІ (Ню Джерзи). — У вівторок мають вибрати тут мейора, а жадна з головних партий не поставила кандидата, бо ніхто не хоче кандидувати на цей уряд.

РЕСКОБ ВКАЗУЄ НА ШЛЯХ ДО ДОБРОБУТУ.

НЮ ЙОРК. — Джан Рескоб, бувший голова Демократичного Народного Комітету, певний, що демократи вийдуть з виборів побідниками. Він є за тим, щоби негайно знести прогибіцію і завести пиво й легке вино. З оподаткування пива й вина можна, на його думку, дістати річно $1,000,000,000. Та сума яка тепер іде до кишень бутлегерів, піде до державної каси. Далі Рескоб є за зменшення видатків федерального уряду, зрівноваження буджету, зменшення податків до доходових податків та заведення податку від продажей.

ЗАБИРАЮТЬ ДЕРЖАВНІ БАГАТСТВА ДЛЯ ДЕРЖАВИ.

МЕКСИКО СІТИ. — Уряд рішився оголосити державною власністю всю вільну землю, на якій можна надіятися земних багатств, а то ріжних мінералів, як золота, міди, плятини, вугля і т. д.

ГУВЕР ПОПИРАЄ ТІЛЬКИ ВЕЛИКИЙ БИЗНЕС, ТВЕРДИТЬ ДЖАНСОН.

ШІКАГО. — Сенатор Джансон заявився перед 20,000 виборцями за вибір Рузвелта. Він твердив, що Гувер займався від початків своєї карієри спекуляцією, а його фільософія правдиння це „боже право великих бизнесменів, міжнародніх банкирів і великих корпорацій правити краєм".

З ПОДАТКОВИХ ПОЛЕКШ НА ВИБОРЧІ ФОНДИ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Джан О'Конор з Ню Йорку каже, що републиканці діставали завжди грубі суми на виборах від тих осіб, котрим звертали великі гроші титулом податкових зворотів. Він подає, що міліонер Андру Мелон, тепер амбасадор у Лондоні, зложив на виборчий фонд $25,000, а титулом особистого податкового звороту одержав $72,359.55.

ВИБОРЧІ ФОНДИ.

ВАШИНГТОН. — З фондами републиканців на вибори круто. Дня 24 жовтня мали вони зібраних $1,154,817, а видали $1,454,179. Демократи зібрали до 2 листопада $1,427,118, а видали $1,261,412. Отже демократи мають надвишку в сумі $165,706.

ГУВЕР УТРАТИВ НАДІЮ НА ВИБІР, КАЖЕ ФАРЛІ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Фарлі, демократичний лідер, котрий веде кампанію за вибір Рузвелта, каже, що хто чув промову Гувера над гробом Лінколна, той відчув, що це говорить людина, яка втратила надію на поновний вибір. Фарлі подає далі, що Гувер повинен зараз по виборах порозуміться з Рузвелтом щодо дальшої політики, щоби не було ніякого здержання в акції ліквідування депресії. Як видно, Фарлі говорить у такий спосіб, начеб Рузвелт уже був вибраний.

ТОМАС ЗА СОЦІЯЛІЗАЦІЮ ЗАЛІЗНИЦЬ.

НЮ ЙОРК. — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента, твердить, що треба перевести соціялізацію залізниць, щоби вивести залізниці з того хаосу, в якім вони тепер знаходяться.

СОЮЗОВИ НАЦІЙ ГРОЗИТЬ БАНКРОТСТВО.

На засіданні Союза Націй норвеський делегат предложив звіт з фінансового положення Союза. Він заявив, що коли держави дальше залягатимуть з членськими вкладками то Союзови Націй грозить невиплатність. Рішено переслати цей звіт усім членам Союза Націй.

СТАН ОЗИМИХ ЗАСІВІВ НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

(УП) По даним з 25 вересня ц. р. Україна засіяла тільки 30.4% пшениці та 46.1% жита зі всього плянованого. Цієї осени повинна Україна засіяти 10,600,000 гектарів озимини, з чого коло 6.5 міліона припадає на пшеницю, а решта на жито. Засіви кинено на самоплив і пляну ніде не виконано. В пресі ведеться нагінка на куркуля, який хоче спізненим засівом пшениці пошкодити владі. У всіх областях, за виїмком Винниці, стан засівів загрозливий. Засівається насіння не сортове, а найгірше, коли тимчасом постанова уряду говорить противне. — („Комуніст" з 30/9, 1932).

ПОСТАЧАННЯ РОБІТНИКІВ ДО КОПАЛЕНЬ У ДОНБАСІ.

(УП) З огляду на те, що в Донбасі в копальнях робітники не хотять працювати, постановлено в Харкові зібрати робітників по всій Україні примусово та вислати на працю в Донбас. Призначено на області: Харків 2,500 осіб, Київ 4,800, Винниця 1,600 і Донецька область 2,959 осіб. Збір тих людей призначено ріжним комітетам і їм на поміч виделегувано спеціяльних наборщиків. Транспорт робітників покривають вугільні трости. На місцях починають щойно тепер організувати для тих робітників харчові пункти. Вербування мають закінчити 15.10. Видно, що в копальнях робітникам не дуже то добре живеться при праці, коли за няку ціну не можна їх туди добровільно стягнути. А стягання насилу, це вже хіба методи модерної панщини. — („Комуніст" з 27/9. 1932)

ПЕРЕМОГА БАТЬКІВ У МУЖИЛОВИЧАХ.

У Мужиловичах, пов. Яворів, батьки повели страйк шкільної дітвори з приводу того, що в чисто українськім селі стала вчителькою Полька, яка „ні в зуб" не вміє української мови (навіть „Отченаш!"). Довший час думав інспектор переломити солідарність батьків, що висилають дітей до школи, аж оце таки приїхав до Мужилович і зайшов особисто до місцевого пароха, о. Козми Малика, щоб намовити його до відповідного впливу на село в тій справі. Однак тут дістав інспектор влучну відповідь — і вчителька забирається з села! Батьки Мужилович перемогли. До села вертається дотеперішня вчителька-Українка.

МІСТО БЛОНЕ — НА ЛІЦИТАЦІЇ.

На день 4-го жовтня визначили ліцитацію цілого міського майна підварщавського повітового міста — Блоне. Скарбові власти опечатали все майно міста, бо вносить довгів виносить пів міліона зол., а цілий буджет міста замикається сумою 150,000 зол.

НОВІ РОЗПОРЯДКИ МОСКВИ.

(УП) В Москві постановлено спинити збільшення посівної площі під технічні та просапні культури, а натомісць старатися побільшити площу під засів зернових культур, головно пшениці, вівса та ячменю. Площу ярих засівів установлено на 97.5 міліона гектарів, цебто на 1 міліон гектарів більше, як цього року. Збільшення площі відбудеться на кошт інших, менше важних культур. Дальші параграфи постанови переключають партійну роботу на збільшення врожаю, усталюють сівозміни, установлюють скількість сортового зерна, виріб машин для господарства, погної і працю машинно-тракторних стацій. Вся ця постанова відноситься до цілого Союза, розуміється і до України. — („Комуніст" з 30/9, 1932).

В ХАРКОВІ БРАКУЄ СОЛИ.

(УП) В Харкові помітно було останніми часами брак соли. В крамницях не можна її було дістати й на лік, бо не було. Показалося, що сіль стоїть собі спокійно по складах, лише ніхто нею не журиться і не зажадає до крамниці. Тому уряд постановив, що всі крамниці мусять бути забезпечені сілю і за це відповідають завідуючі крамницями. („Вісти" з 28/9. 1932).

ПЕРША ПОЛІЦИСТКА В РУМУНІЇ.

Одна урядничка букарештенської поліції з середньою освітою внесла подання, щоби її допущено до іспиту на офіцира поліції. Префект поліції не хотів сам вирішити просьби й предложив її міністрови внутрішніх справ, котрий полагодив прохання корисно. Букарешт, а з ним і Румунія, матимуть свою поліцистку.

ПРИЇХАВ ПО СМЕРТЬ.

Цими днями мав вернутися з Америки до місточка Козенцо (біля Міляно) до своєї рідні Бернардо Бідоне, який уже кільканадцять літ перебував на еміграції. Але люди казали, що ліпше, щоби він не вертався, бо Франческо Палйоне є гідним любчиком пані Бідоне. Дружина, святочно вбрана, з дочкою, вийшли на залізничний двірець. Приїхав Бідоне і відбувалися зворушливі сцени привитання, як у фільмі. Нагло з групи приятелів Бідоне виступив Франческо Палйоне стиснув руку Бернарда й, не сказавши ні слова, стрілив до нього з револьвера. Зпочатку дружина Бідоне думала, що це стріляють „на віват" з нагоди приїзду мужа. Але останній, прошитий 5 кулями, впав трупом на землю. Вбивник утік.

ЮВИЛЕЙ КАТА.

Польський кат опровів перед кількома днями ювилей з приводу сотної екзекуції. Після кожної екзекуції він списує свої враження, які задумує опублікувати друком, коли перейде на емеритуру.

ЗНОВУ РОЗСТРІЛЯЛИ ШПИГУНА.

Військовий суд окружний ч. 1. у Варшаві, як суд доразовий, після 2-денної розправи засудив на кару смерти вояка Ероніма Висоцького з I. радіотелеграфічного полку за шпіонажу в користь одної з сусідніх держав. Тому, що президент Висоцького не помилував, його розстріляли.

САБОТУЮТЬ ХЛІБОЗАГОТОВКУ.

(УП) Хлебозаготовка не йде бажаним темпом. Головно відстають наложені на приватні селянські господарства тверді завдання, цебто здача стільки хліба, скільки сказано, незалежно від того, чи селянин стільки має, чи ні. Речинець остаточної здачі був визначений на 25 серпня, але до того дня виконала Україна тверді завдання лише на 15.7%. І знову виходить на верх київська область. Куркулі здали державі лише 17,867 тон, цебто 5.4% пляну. До 25 вересня здано в Київщині тільки 13% призначеного хліба, а в останніх часах вже зовсім не здають. На запити вищих урядів сільські ради відповідають, що в них куркулів нема, бо мабуть знають, що держава від них скорше забере ніж від куркуля, який може й сховати. — („Комуніст" 30/9. 1932).

УТІК З „РАЮ" У КОРОВЯЧІЙ ШКІРІ.

Гавриловяч, студент мінського університету, перейшов у дуже цікавий спосіб большевицько-польську границю біля Вильна. Він нарозумівся з пастухом, що пас корови на границі, вдягнув на себе коровячу шкіру й, увійшовши в стадо корів, посувався з ними до границі. В часі, коли хвилево не було ані границі „товаришів", перейшов її. Шкіру взяв з собою.

ЖИВЦЕМ ПОХОВАНИЙ.

Близько курацийного дому Вільденштайн, у підніжі Доннерсбергу, Франкентальчик Фриц Мак позволив себе поховати по кількатижневих приготуваннях у спеціяльно збудований кабіні. Мак задумує провести в глибині землі 21 днів, щоби ствердити, як довго можна утриматися при житті під землею, віджевляючись дуже мало. Ця імпреза, роблена з можливою обережністю, є під лікарською контролею. Кабіна обита цинковою бляхою, а дно вистелене капоковим матерацом і подушкою. Рура цинкова, проміру 5 центиметрів, лучить Мака з зовнішнім світом і допроваджує воздух. Температуру регулює спеціяльний регулятор, а світло електричне освічує кабіну і дозволяє, незалежно від туби для розмови, порозуміватися зі сторожею. Чотири ріжнокольорові жарівки інформують про стан похованого. Мак списуватиме памятник про свої спостереження й духові переживання. Одинокою його поживою є 3—4 ложечки овомальтини, а також тісточка і звичайна вода.

НАПАДАЮТЬ НА ФІЛЬВАРКИ.

На двір у Лібереолі, пов. Волковиск, напали 10 узброєних людей, домагаючись окупу 1,000 долярів. Коли власник двора відмовив, бандити застрілили його і втікли. У варшавському повіті на двір у Міхановичах напали 4 замасковані бандити, що зрабували готівку і річи на суму 4,000 зол. і втікли.

ЗАКРИТТЯ ЧИТАЛЬНІ.

В Динниці Долішній, пов. Рогатин, перевела місцева державна поліція ревізію в домівці читальні „Просвіти" і забрала кілька книжок. Поліція закрила читальню і припинила її діяльність.

МОСКВА ВРЯДИЛА В АНГЛІЇ „ГОЛОДОВИЙ ПОХІД БЕЗРОБІТНИХ"

ПОЛІЦІЯ ЗНАЙШЛА ЛИСТ, ЯКИЙ ПОДАЄ ІНСТРУКЦІЇ З МОСКВИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Підчас ревізії в помешканнях лідерів-організаторів „голодового походу безробітних" знайдено лист, з якого ясно видно, що Москва наказала їм організувати десять-тисячний голодовий похід безробітних. Далі з того листа виходить, що ріжними заворушеннями та „клясовою боротьбою" в Англії керує Москва при помочі Третього Інтернаціоналу.

Арештовано з цим листом лідера англійських комуністів, Сідні Еліяса, який щойно прибув з Москви до Лондону, і поставлено його перед суд за підюджування населення до бунту. В Лондоні тепер лишилося не більше півтори тисячки безробітних, що були тут на демонстраціях. Вони також лишають Лондон і вертаються до своїх місць. В палаті послів почалися дебати над поліпшенням справи допомоги безробітним.

КРІВАВИЙ СТРАЙК У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Початково мирний страйк робітників міського транспорту за провокацією комуністів та націоналістів-гітлерівців обертається в кріваві заворушення. Підчас сутички страйкарів з поліцією, що була спровокована націоналістами та комуністами, вбито трох мужчин, а одну жінку так тяжко поранено, що нема надії на її видужання. Крім того 12 осіб поранено лекше.

Комуністи і фашисти в Берліні виступають разом, як найближчі приятелі. Вони, щоби викликати ріжні ексцеси користуються натовпами людей, що залягають вулиці через брак комунікації, вибивають камінями й палками вікна в крамницях та в ріжних домах, вибивають вікна в тих трамваях, чи автобусах, які припадково знайшлися в русі й т. п.

Поліція має занадто багато праці, щоби втихомирювати спільні виступи членів двох противлежних крайніх партій. Канцлер фон Папен заявив, що уряд найрішучішими способами здавить дальші заворушення в Берліні. Тепер, на передодні виборів, у цілій Німеччині спокій, лише в Берліні невідповідальні елементи врядили заворушення. Зокрема фон Папен напав на Гітлера, заявляючи, що гітлеризм замість того, щоби втихомирити комуністів, сам попав у стадію політичного бандитизму.

На заклик уряду до страйкарів, щоби вони повернулися до праці, майже ніхто не відкликнувся й Берлін далі без транспорту.

КИТАЙ МИРИТЬСЯ З РОСІЄЮ.

ТОКІО (Японія). — Тут офіційно стало відомо, що китайський представник при Лізі Націй бачився з московським комісарем Літвіновом. Темою їх розмов була підготовка переговорів у справі навязання дипльоматичних зносин між Китаєм та Москвою.

Японський уряд сподівається, що до того порозуміння може скоро прийти. А тимчасом японська місія сидить у Москві й також підготовлює російсько-японську згоду.

ПРЕДСТАВНИК НЕЗАЛЕЖНОЇ МАНДЖУРІЇ В ЕВРОПІ.

ВАРШАВА (Польща). — Сюди прибув з Манджурії генерал Тінг-Ші-Ян. Він є висланцем манджурського уряду до европейських держав, щоби поінформувати їх про справи в Манджурії. Генерал каже, що Манджурія є тепер незалежна держава й ніхто зовні не зможе змінити її стану. До Европи він приїхав не просити визнання в держав, а лише поінформувати Европейців, як фактично стоїть справа на Далекому Сході.

Тінг-Ші-Ян поїде також до Женеви, щоби дати відповідні інформації в колах Ліги Націй, але самій Лізі він значіння не надає й називає її „балакучою крамничкою", що не має практичного значіння.

ІНСУЛА АРЕШТОВАНО.

АТЕНИ (Греція). — На домагання американського уряду грецька поліція арештувала шікаговського міліонера Інсула, якого в Америці ставлять перед суд за його фінансові операції, котрі привели сотки тисяч людей до міліонових страт.

Грецький уряд буде чекати прибуття до Греції спеціяльних відпоручників американської влади, щоб їй передати Інсула для відставлення його до Америки.

КУПУЮТЬ ПРИХИЛЬНІСТЬ АРМІЇ.

МОСКВА (СССР). — Радянський уряд видав декрет про збільшення на 100% утримання всім військово-служачим. Утримання буде збільшене всім, почінаючи від звичайного жовніра й кінчаючи найстаршим генералом червоної армії. Більшевики цим способом сподіваються задобрити армію й зробити її ще більше послушною машиною в їх диктаторських руках.

Не відомо, яка платня буде тепер для всіх категорій військових, але відомо, що звичайний москаль отримуватиме 6 рублів на місяць, а підофіцир 30 рублів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДВОРОТНА СТОРОНА МЕДАЛІ

Цьогорічна виборча президентська кампанія з одного боку дає предметову лекцію про ріжні біжучі справи народньої політики Америки, а з другого боку показує відемні сторони демократії.

Передовсім кампанії забагато. Люди вже моляться Богу, щоби якнайскорше прийшов той день суду та справа рішилася в один або в другий спосіб. І кождому може бути забагато політики, коли президент Злучених Держав, котрий на початку виборчої кампанії заявив був, що йому вистарчить вигололосити дві промови, вибирається на туру бесідництва, в якій за 15 годин виголошує 23 промови. Дві промови певно кождий був би стравив легко, але два тузини промов на добу — забагато на найсильніший політичний шлунок. Ще прикріше для гідности першого урядника найсильнішої в світі держави є, як президент потрясає руку кождого чоловіка, що до нього підійде. І не так це, що він витається, як той брак політичного вирозуміння в американської публики робить потрібним таке „роблення політики".

Забагато говорить теж Рузвелт. Та він мусів розїжджати на всі боки, щоби переконати наочно американську публику, що він не каліка. Видно, що американську публику не переконає про кандидата факт, що він сповняє тяжкі обовязки голови стейту: їй ще треба бачити, як він уганяє автами, їсть по дорозі наборзі „сендвічі" і як він пливає.

Немало протестів підноситься по ґазетах проти визиванок, якими наділяють себе кандидати цеї кампанії. Цього року роблять це не лише кандидати „менших" партій. Кандидати двох великих партій обмінялися гарними китицями прізвищ. Говорено не лише про забудькуватість, зміну становища, але й про брехню й фальшування. Що все це не було будуючим видом для тих, котрі прийшли сюди не з демократичних републик, нема двох думок. Ще гірше представляється ця кампанія, коли її зрівняти з кількома останніми кампаніями. Та всетаки на основі цього порівнання не можна вносити про занепад політичних звичаїв в американській републиці. Хоч у порівнанню з двома останніми кампаніями є певний відступ, то в порівнанню зі ще давнішими кампаніями є великий поступ. І недостачі теперішньої кампанії дадуть певно товчок до ще дальшого стишення політичної атмосфери. Доказом цього є обридження з дешевих та грубих способів зєднування собі політичних прихильників.

ЧИМ ЖИЄ РІДНИЙ КРАЙ

(Реферат п. Евгена Ляховича, виголошений на річнім засіданню Виконавчого Комітету „Обеднання").

(4)

Чого нам найбільше потрібно.

Чого нам сьогодня найбільше потрібно? Кооператив і фабрик? Коли так, то хай наш провід враз з масами зрезиґнує зі своєї національности, хай перейде на польське, а польський уряд напевно винагородить їх за це грубими субвенціями і в короткім часі поможе їм їх мрії осягнути.

Потрібно нам нині найбільше знання і культурної оглади? Коли так, то хай наші школи вщіплюють в дітей польського духа, хай вчать польського патріотизму, хай висмівають ідеї нашої самостійности, хай врешті навіть зрезиґнують зі своєї мови, яка, на думку літературного критика „Діла", всеодно відбіґла від польської на сто пятьдесять літ, — а наші опікуни не тільки не замкнуть нам ні одної школи, але вивінують їх ґрішми і здіймуть з нашої суспільности тягар опікуватися ними.

Отже чого нам нині найбільше потрібно? — Нам потрібно політичної самостійности, своєї держави. Щоби її здобути, нам потрібно сили. А така сила міститься в почуваннях, в дусі.

Правда, модерна державна нація жиє в множестві суспільних організацій, як також в чисельних економічних і освітних інституціях, напр. в банках, кооперативах, фабриках, школах і т. д. І ми мусимо дбати про ці інституції, коли хочемо жити. Але ми не сміємо ніколи забувати, що їх національна вартість залежить виключно від того, чи їх внутрішня робота спрямована в напрямі нашої державности. Коли ні, то для національної справи вони байдужі. Колиж не тільки вони нічим не причиняються до скріплення збірної волі до своєї державности, але цю волю розточують і деморалізують — то вони є шкідливі для національної справи, помимо факту, що на зверх вони можуть мати українську форму. Коли за основи нації ми приймемо економічні і культурно освітні інституції та поставимо їх на першому місці — то ми скорше зрезиґнуємо з їх внутрішньої вартости, ніж з їх числа і з їх зовнішньої організаційної сітки. До цього ґравітує наш нинішний провід і на цьому полі приходить між ним і націоналістами до острих суперечностей.

З цеї основної ріжниці випливають інші: Наш нинішний леґальний провід думає, що ідейність одиниці міститься не в дусі, в почуваннях, в її характері — тільки в її інтеліґенції. Виходячи з цього становища, провід кидав громами на УВО не тільки за те, що підпіля перешкаджало їм в їх так званій конструктивній роботі, але також тому, бо на їх гадку УВО витереблює нашу суспільність з ідейних одиниць. Коли на вісім міліонів населення впаде кілька на полі слави — то наші білі раби зчиняють ламент, що „ллється кров, падають найкращі одиниці і тисячі нашої найкращої молоді валяються по тюрмах." В їх зганґринованих раціональних головах не може поміститися гадка, що без боротьби взагалі неможливе ніяке геройство, а без посвяти — ніяка ідейність. Коли гострота мозкових клітин до певної міри є річю вродженою — то геройство й ідейність є річю набутою, є витвором даного середовища. Колиб не вплив підпілля, то одиниці, які впали на полі слави і які золотими буквами на віки вічні врилися в память своєї нації — моглиб остатися теж опортуністами, які дбають лише про жолоб і про свої шкірні інтереси. Тому нема чого скавуліти, коли хтось упаде в бою. Його геройський вчинок покликає сотки, а навіть тисячі на його місце. Інші на ції не вагаються і тепер на наших очах жертвувати своїх найкращих синів.

Правда, цілю підпілля повинен бути успіх, а не число жертв. Але наша революційна орґанізація є ще дуже молода і без традиції. Вона поповняє богато помилок. Обсервуючи з боку її роботу, нераз мається враження, що ціль тих молодих людей не є певний успіх, якийсь терористичний акт, тільки їх власна смерть, або довголітня тюрма.

Соціольоґи кажуть, що природа так мудро збудувала вдачу людини, що в потребі вона відчуває навіть приємність, коли жертвує себе для добра нації. Заховання нашої молоді я назвав би реакцією збірного духа української нації проти раціоналістичної ідеольоґії наших травоїдів: на хоробливо роздутий культ фізичного істнування — вона відповідає погордою до смерти.

Батьки і діти.

Старі травоїди докладають усіх зусиль, щоби затруїти молодь тим чадом, яким заносить їх віддих. Вони грозять, просять, плачуть і знов грозять. Момент вщіплення отруї я змалював би таким алеґоричним образом:

Старий громадянин кладе руку на рамя молодого чоловіка і говорить: „Сину, я теж був молодий, я теж бавився в високопарні ідеї, я тебе вповні розумію. Але коли я почав старітися і набирати розуму — мені це все вишуміло з голови. Я побачив, що життя твердше від молодечих ідей і що життя міряє людей далеко практичнішими мірами. Тому раджу тобі зі щирої душі, послухай мене, забудь за всі ці високопарні молодечі мрії, дивися реально на світ. Берися до реальної роботи, працюй над собою, здобудь собі соціяльне становище, то тоді будуть тебе шанувати люди. Я не кажу, щоби ти відрікався свого. Ні. Можеш належати до леґальних товариств і давати на народні цілі. Але держися здалека від тих фантастів, які хочуть завернути історію, хоч цілий світ бачить що ми програли. Треба годитися з судьбою, бо головою муру не розібеш. Пересторогою для тебе хай будуть ті нещасливці, що караються по тюрмах. Кому з них яка користь? Це зломані фізично і морально каліки, які своїм божевільним учинком зробили для нації медвежу прислугу, бо заострили співжиття між двома народами, і підорвали можливости для нашого культурного і матеріяльного розвою. За їх учинки карала би кожда влада, навіть австрійська".

В очах старого видно і жаль і любов і милосердя і досвід. А в очах молодого...? — Коли він слабодух, то наука старого викличе в нього такі рефлексії, як: посада, жінка, умебльовані покої, діти... й такі розумовання: „Хіба в тім щось злого? — А ті революціонери чи не деструктивний елемент?... Все тільки нищать... За те карає кождий уряд... Ми бідний нарід... Нам треба фабрик, капіталу, культурного ошліфовання, славних літературних творів, тоді будуть нас чужі шанувати. Так, я конструктивіст, а підпілля треба за всяку ціну зліквідувати.

Колиж він не слабодух, то скаже:

„Люди витворюють обставини і люди їх ламають. Ми не хочемо приноровлюватися до ярма, тільки хочемо те ярмо ламати. Бажання своєї держави не є тільки молодечими мріями, які з віком і досвідом зникають. Вони є частиною нашої душі і вік, досвід та знання в нас їх не підірвуть, тільки навчать, як перевести їх в діло. Ми маємо мати право диктувати на своїй землі. І тому дишемо ненавистю до ворогів, бо вони накидують нам свою волю і владу."

І під напором цього хотіння молодий мрійник бачить себе, як він з револьвером у руці кладе трупом наїздника... Він уявляє себе мистцем, що своїми творами пориває маси... Або інжиніром, що своїм винаходом розсаджує Москву; або економістом, що витворює національний капітал; або фабрикантом, що розбудовує свій промисл...

Інжиніром, економістом, фабрикантом? — скаже дехто. Хіба він не дійшов до того самого висновку що перший? — Так, один і другий додумалися до техніки, економіки, фабрик. Але перший вийшов з особистих інтересів, а другий з інтересів нації. І коли події зажадають жертв, то перший начхає на народні інтереси і піде за голосом шкіри, а другий пожертвує свої приємности і карієру і піде за голосом нації. Ось де ріжниця.

Поневолені народи мусять виявляти більше ідейности і посвяти ніж гнобителі. Це одинока зброя. Гнобитель вразі потреби змушує загал на посвяту адміністраційним апаратом. Гноблені цю жертву мусять приносити самі з власної волі.

Повстання О.У.Н.

Як згадано вище, боротьба з окупантами затягалася. І коли з одного боку геройська постава УВО скріплювала духа нації і віру в її перемогу — то з другого боку на полі нашого конструктивізму ми поносили втрати. УВО мусіла зревідувати своє положення. Тому, що ніяка леґальна політична партія не відповідала вповні ідеольоґії УВО — треба було витворити наперед політичне тіло, яке керувало би ідеольоґічно революційними рухами підпілля, поширило би поняття націоналізму і виховувало би духово й інтелектуально кадри не тільки для революційної, але також для конструктивної роботи. Таким тілом стала Орґанізація Українських Націоналістів (О.У.Н.), яка станула також на становищі, що українське питання має вигляди на успіх лиш тоді, коли ми будемо відноситися до нього як до цілости. Без Києва і Великої України ми не можемо числити на ніякі революційні успіхи на західних землях. Тому обовязком ОУН було в першу черґу поширити свою діяльність на всі українські займанщини, як також у міжнародній політиці поставити українське питання в цілій величині.

Від повстання ОУН в рядах націоналістів зарисовуються дві ґрупи: революційна і конструктивна. Перша стала на становищі, що ми не сміємо ні трошки відвертати своєї уваги від фізичної боротьби з окупантами і звертати її в напрямі розбудови наших економічних і суспільно-освітних установ. Бо загал захопиться цею розбудовою, забуде про окупанта, зачне тратити охоту до політичної самостійности, а привикати до неволі. Всю енерґію нації треба скупчувати проти окупантів і на знищення політичного ярма. Роботу конструктивну, як також репрезентацію наших інституцій треба залишити УНДО, радикальному проводови, а на їх внутрішну і зовнішну політику треба впливати критикою в націоналістичній пресі. Певно, що через те ми стратимо богато на матеріяльних і культурних здобутках, але задля своєї державности, яка повинна бути нашим найвищим ідеалом — ми повинні хвилево з цих здобутків зрезиґнувати.

Друга ґрупа станула на іншому становищі: Збірна національна воля і всі інші моральні цінности мають дійсну вартість лише тоді, коли вони виявляються в чині, коли вони знаходять своє втілення у зовнішному реальному житті. Модерна нація жиє у формі ріжних кляс і ріжних економічних та культурних інституцій. Коли нашим обовязком є плекати збірну волю до національного розвою і політичної самостійности — то нашим обовязком є також указувати конкретно, в який спосіб ця воля повинна виявляти себе на зверх і тому в творчому житті ми повинні брати активну участь. В противнім випадку, коли провід наших творчих інституцій ми залишимо нинішній угодовській ґрупі, то готова повторитися нова австрійщина, чи малоросійщина, яка, скаструвавши нашу націю з бажання самостійного політичного життя — готова знову звести її до ролі етноґрафічної маси в чужій державі. Тоді, навіть мимо геройських зусиль підпілля, колиб прийшла нагода до революційного зриву — ми з розчаруванням моглиб знайти наші маси до революції байдужими. Наша пасивна критика не спинить цього процесу, до якого тягне всіми силами наша нинішня політично зрезиґнована угодовська ґрупа. Ця критика, яка згори відкидає перебрання проводу, викличе несмак і неґодування загалу, який скаже: ви в теорії голосите волю до влади, а в практиці відказуєтеся від неї.

(Дальше буде)

Володимир Левицький.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАГЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бриґади, III корпусу, після його відвороту з Києва у вересні 1919 р.).

(21)

Оповідаємо пригоду і виясніюється, що небіщик четар Фодчук вертався з двома стрільцями зі стежі, а якісь наші необережні приняли їх за Поляків; коли стежа бігла до своїх і кричала „не стріляйте", наша лінія дала сальву та втікла, але Фодчук був убитий, а два стрільці важко ранені. Тут приїхав до нас сотник Шмідт та промовляв до стрільців, щоби не боялися на фронті, але для більшої відваги хай зажадають комісарів на фронт. Та де їх тепер знайдеш, коли вони добре заховались. Ми занимаємо новий фронт на полях ліворуч за селом Перекоринцями. В ночі пішло нас кількох та принесли вбитого. Лежав бідняга на тому місці, бо Поляків там не було. Його поховали на цвинтарі в Перекоринцях.

13/4. Великодний Вівторок. Наш курінь стає на позиції, а 2. в запасі. В годині 11 рано йду з 15 стрільцями на стежу до села Біляні, а звідсіля до села Погорілого (10. в.), де мала бути польська стежа, однак, як говорять місцеві — тут її не було. Вернувшися назад, я не застав своїх у Перекоринцях. Довідуюся від селян, що курінь пішов вперед до Курилівців Мурованих з 1. курінем, а 3 заняв запасні позиції за Поповою. Доганяю своїх у Курилівцях та займаємо позицію праворуч місточка під лісом, де розложили сторожі. Праворуч маємо лучбу з сотнею 11. полка, що стоїть від нас у віддалі 4 км., бо тут годі густіше обсадити фронт і поперше, нема чим, а подруге, такий спосіб громадянської війни — обсаджування важніших горбків, переходів, доріг тощо. Спимо у лісі й добре померзли, бо ніч дуже холодна, а тут нема що підстелити під себе, бож село далеко й годі принести соломи.

14/4. В год. 9. ранку йдемо з чет. Стефюком як сильна стежа до хуторів села Дорошева та Посухова (3—5 в.). Тут була — як подають місцеві — вчора польська сильна розвідка. Жовніри балакали з людьми по українськи та переконували дядьків, що вони „Англічани", себто Галичани — як це нас на Україні селяни називали. Однак — як говорить нам дядько — „ми лише покивували головами та мовчали, бо бачили в них „роги" на головах, а на рогах ворону". Лягаємо зі сміху, чуючи таке оповідання. На нас польська стежа нарікала; мовляв, ми відлучилися від них, бо не хочемо вдома робити на полі і т. п. Дальше оповідали, що вони воюють проти комуни, яку хочуть прогнати та поставити „батька **Петлюру**" гетьманом **України.** Коли ми запитали — „а що ви, дядьку, на це", — тоді він відповів: „Наша молодь смотріла, чи хорошо вони одіті та чи мають вони пагани", значить, при нагоді були би їх розброіли, коли би були слабші. Стежа мала також ручні скоростріли, які дядькам дуже подобалися. По полудні йде друга наша стежа до Вербівця. Звідсіля принесла звідомлення, що Поляки справили большевикам добру паску, впавши під селом Малою Стругою на їхні зади. При тому попало й місцевим селянам, бо зникло все свячене, печене та варене, так, що свята треба було відбути при звичайному хлібі. Вечером стягаємо наші стежі та йдемо в напрямі місточка Курилівців Мурованих. В ньому пяні червоні, панічно втікаючи, оставили багацько майна, з якого дещо ми захопили, як зброю, збіже, а все інше „захватіло населення в плін". Шість тижнів звозили червоні всього подостатком на фронт і що дня йшов „полк" червоних по 200 людей, а за кілька годин не стало нікого на фронті. В паніці забіглим деякі босі червоноармійці аж під Могилів, де їх здержано та силою втягнено до нових полків. Багацько мобілізованих скористали з цеї нагоди та втікли домів, бо не мають великої охоти воювати. Зміняємо напрямок нашого походу, бо прийшов наказ змінити наші боєві становища. Ідемо назад через село Попову до Татариськ (18 в.). Нас пересувають направо, бо згідно з донесенням, Поляки хочуть пробувати там такої штуки, як це було з червоними під Малою Стругою. В Татариськах стоїть полк червоної кінноти, що має всього 120 верхових, та це не шкодить їм заняти майже ціле село на кватири по одному в хаті. Нам брак кватир, бо не хочемо кватирувати, розділивши наші сотні поміж червоних. Стрічаємо на гарних фаетонах червоних командірів, що шукають своїх полків та питають про це нас. Сміємося з їхньої відваги та справляємо їх у села на фронті, де нема ніякої військової частини. Брешуть нам, що позаду них ідуть полки нам на поміч, але ми не віримо цьому, бо знаємо про чванькуватість червоних командірів. Кождий з них гарно одітий та добре годований, то й ніяк не пізнаєш, що це команданти червоних пролетарських частин. Яка велика ріжниця від наших старшин, що доношують рештки ще австрійських убрань, та ідять разом зі стрільцями, і з того вповні вдоволені, але за те не лишають своїх підлеглих на поталу ворогови.

15/4. Я ходив до села Ольчадаїва, де оставив був до прання своє білля, тож мусів принести сюди. Всім старшинам відібрано тепер чурів, тож треба самому все робити: і частину провадити і річи нести і по їжу йти до кухні самому — правдива „червонізація", як ми цей стан звемо. По полудні йдемо дещо вперед до села Куращівців (8 в.), де маємо завдання як запас крити большевицький наступ на місто Ялтушків. Село це в гарному положенню. Жию разом зі сот. Ольшаницьким, що його недавно прислали нам на команданта 5. сотні, в місцевого священика Данилькевича, який гостить нас дуже ввічливо та вже з поведення видно, що це тип молодих інтеліґентних священиків. Большевики не мали охоти наступати, тож ми осталися в селі по кватирах. Пополудні пішов я оглядати, як селяни ділили двірське поле поміж себе, бо досі управляли, хто де запопав. Тепер спровадили своїх сільських „ґеометрів", що ходять по полі та міряють великими цирклями для кождого, мовляв: це для Пахома, а це для Хвеодосія, а це для Софії і т. д. При тому відбуваються ріжні сварні, бо кождий хотів би найгарніше та найближче дістати. Питалися нас, чи ми вже поділили в себе поле, а ми відповідаємо, що незадовго Поляки і їм поділять, але щось інше.

15/4. Стягаємо полеві сторожі та йдемо вперед до села Кривохижинців (5 в.). Третього дня Великодних Свят була тут польська стежа та роздавала селянам противбольшевицькі відозви, писані мішаниною української, російської та польської мови. Село це положене в ярі, тож мусимо держати стежі за селом на горбках, а дорога туди й назад дуже мучить хлопців. Через село пливе річка Жван, на якій є кілька млинів. На краю села під горбом знаходиться монастир, який, кажуть, збудувала місцева дідичка Францужанка 1760 р. Наша церква побудована наче латинський костел в готицькім стилю. Це перший раз таке стрічаю. Побудувала її, як кажуть на приказ дідички одна місцева селянка-кріпачка, що після одного сну знайшла велику суму закопаних грошей у землі, мабуть перед турецькими набігами. Сам дідич, як місцеві оповідають, за симпатії до Наполеона 1812 р. втратив своє майно та став кріпаком. Монастир винаймили були Жиди на магазин збіжа. Щойно перед війною заходами одного монаха викуплено монастир від Жидів, а околичні люди його багато прикрасили. Стрічаю дорогою біля монастиря цього монаха, який у балачці робить враження простенького та добродушного чоловіка.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ АҐІТАЦІЇ МОСКОВСЬКИХ НАЙМИТІВ.

Большевицька ґазета „Укр. Щоденні Вісти" помістила в ч. 297 з 28 жовтня лист якогось Союзовця з нашої громади до п. Питляра як „оборонця робітників", в якім той Союзовець накидається на Головного Урядника У. Н. Союза за те, що він виплатив допомоги тром членам У. Н. Союза в Перт Амбой, Ню Джерзи, а то Йосифови Ґаліновському, Василеви Яричевському й Анастасії Проць. Всі вони одержали по $50 допомоги. Імени того Союзовця, що шукає у п. Питляра „робітничої справедливости", не подано.

Я, як секретар 155 відділу У. Н. Союза в Перт Амбой, Н. Дж., стверджую, що всі три допомоги були дані членам, які такої допомоги потребували і яка їм належалася згідно зі статутом нашої організації і з людскістю. Всі вони предложили лікарські свідоцтва, а їх прośба була потверджена трома відділовими урядниками. І я уважаю собі чести, коли сповнив свій обовязок і допоміг тим членам дістати допомогу, бо всі вони тяжко хорували чи хорують. А Головний Екзекутивний Урядник не міг тут нічого змінити, бо все було правдиве й оперте на статуті й лікарськім ореченню.

Щоби з тої справи зробити заколот, треба було хіба піти до „Українських Щоденних Вістей", бо там є місце для всякого сміття. Там і працює п. Питляр, котрого викинено кількома наворотами з засідань Головного Уряду У. Н. Союза за те, що замісць працювати в користь У. Н. Союза, намагається його розбивати, а членів перетягати до большевицької організації, як і за те, що приходить на засідання по дієти, а не показує ніякої праці, ні навіть справоздання не виготовлює. До такого то „робітничого оборонця" вдався і наш „невідомий" з Перт Амбою зі скаргою, що дано три допомоги двом робітникам і одній робітниці. Як би так ті гроші пішли на пресовий фонд „Єжедневних" чи на допомогу Питляреви чи якому иншому большевицько-московському аґентови, то було би все в порядку. Але коли Головний Урядник прислухується до голосу відділових урядників, відділу і лікаря, то це в московських зайдів значить кумівство, купівля голосів. Їм усе дриґлі та ковбаса на умі. Так як їх купують, вони думають, що й інші теж послугуються такими методами, а не гуманністю, милосердям і справедливістю.

Дня 13 листопада відбудуться збори 155 відділу, в третій годині пополудні, і я взиваю большевицького зайду чи зайдів, щоби були на тім мітинґу й переконалися в присутности усіх членів, якими брехнями воюють. Як їх правда, я обовязуюся дати $25 на їх пресовий фонд, а коли ні, то вони мають дати $25 на Рідну Школу. Інакше шкода часу витрачувати на боротьбу з осібняками, які є ворогами не тільки нашої організації, але й нашого народа.

Я тільки подаю це до загального відома тому, щоби Союзовці знали, якими способами намагаються п. Питляр і компанія вносити заколот між наші відділи. Це є шибеники і ми, Союзовці, повинні стидатися, що зробили таку помилку і вибрали московського агента Головним Радним У. Н. Союза. Це є добра для нас усіх наука.

Андрій Яричевський, секр. 155 від. в Перт Амбой, Н. Дж.

СВІТОВА ВИСТАВА В ШІКАҐО Й КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗА.

Чому члени У. Н. Союза повинні через референдум перенести місце конвенції з Дітройт до Шікаґо? Бо в Шікаґо 1933 року буде Всесвітня Вистава, а український нарід бере участь в цій виставі, будує павільон і уряджує український тиждень пропаґанди. Це перше того роду загальне українське підприємство, в якім буде брати участь вся Україна з цілої земської кулі. Це перша того роду історична подія. До того додам, що всі конвенції, які мали відбутися 1933 року по ріжних містах Злучених Держав переносяться до Шікаґо. Це роблять всі культурні народи. Вони дають нагоду своїм членам-делеґатам, за ті самі гроші, або й таньші, звидіти Всесвітню Виставу, чудо 20-століття. Досі є вже зареєстрованих таких конвенцій коло 400. Чомуж Українці не мали би бути 401? Ця вистава є для Українців більше интересна ніж для якої іншої нації, бо тут Українці перший раз в історії світа беруть участь нарівні з іншими державними народами. Чомуж 400 великих американських корпорацій, компаній, асекурацій, і т. д. переносять свої конвенції до Шікаґо? Власне тому, що в Шікаґо того року буде Всесвітня Вистава. Це небуденна подія, а для кождого цікава і великої едукаційної ваги. Треба памятати, що вистава буде тревати 6 місяців, а не 6 днів. І нема чого боятися, що делеґати У. Н. Союза побіжать на виставу й оставлять конвенційну галю порожну. Виставу делеґати будуть мати час оглядати перед і по скінченню конвенції, де всі впишуться в український історичну памяткову книгу, возьмуть свою конвенційну фотоґрафію під українським павільоном і будуть мати таку памятку для себе, своїх дітей і У. Н. Союза, яка їм ніколи не трапиться.

За тісамі гроші, або і менші, делеґати відбудуть конвенцію У. Н. Союза, звидять Всесвітню Виставу „століття поступу" і побачать свою першу всесвітню виставу і свій рідний павільон і звидіють найбільшу і найцікавішу виставу, якої світ ще не бачив. До Шікаґо всі залізниці матимуть знижку на Всесвітню Виставу. Делеґати тимсамим скористають з неї. Про нічліг нема чого журитись. Шікаґо велике місто, 40 миль довге, 10 миль широке. Є багато українських підприємств, де не треба буде платити великих грошей за їжу. В Шікаґо є багато Українців, які дуже радо приймуть делеґатів до себе на нічліг і гостину, колиб тільки були задорогі. Цим наймeньше журитись. Український Виставовий Комітет може цим заінятись і приготовити для шановних делеґатів місця між своїми. Вп. члени У. Н. Союза мусять дивитись трохи ширше. Конвенцію в Дітройт ухвалено тоді, коли про виставу в Шікаґо ще й думки не було. Коли сталось так, що в Шікаґо за той час рішено мати Всесвітню Виставу й Українці офіціяльно беруть у ній участь, то це повинно всім Українцям лежати на серцю, а спеціяльно — патріотичному членству У. Н. С. Воно повинно брати участь в своїй першій Всесвітній Виставі і своєю присутністю і присутністю Конвенції Батька Союза зробити якнайбільший розголос українській справі. Це історичний збіг обставин, — який коли так легкодушно і неважно пропустити. Це не лицювалоб патріотизмови і народній свідомости шановного членства У. Н. Союза. Тому Конвенція У. Н. Союза повинна відбутися в Шікаґо, підчас Всесвітньої Вистави. Так повинні сказати собі всі свідомі і патріотичні члени Батька Союза. Нехай Батько Союз дасть до цього почин, як все він давав почин у інших важних справах, а інші українські орґанізації підуть його слідом.

М. М. Белеґай, член 301 від. У. Н. С.

ГОЛОСУЙМО ЗА ПЕРЕНЕСЕННЯ КОНВЕНЦІЇ У. Н. С. ДО ШІКАҐО!

Голоси Союзовців, які появились досі на сторінках „Свободи", за і проти перенесення наступної конвенції Союза з Дітройт до Шікаґо є вповні вистарчаючими, щоби виробити собі ясний погляд щодо того, як Союзові відділи повинні поступати і за яку пропозицію голосувати.

Арґументи за перенесення конвенції, які піднесено Центральним Виставовим Комітетом в Шікаґо, а відтак зокрема поодинокими Союзовцями, є такі ясні, переконуючі і вичерпуючі, що злишнім було щонебудь до них додавати. Тому „Свобода" повинна припинити дальші голоси поодиноких Союзовців, а Союзові відділи повинні поступити так, як статут нашої організації в таких справах вимагає, то значить перевести дискусію і голосування над проектованою пропозицією, а вислід закомунікувати Головному Урядови Союза.

Руководячись тими слушними і розумними арґументами, відділ 204 У. Н. С. на своїх місячних зборах дня 3 листопада ц. р. заявився одноголосно за перенесення конвенції до Шікаґо.

М. Близнак,
М. Близнак, секретар 204 відділу У. Н. С.

ПРОТИ ПЕРЕНЕСЕННЯ КОНВЕНЦІЇ.

З перенесення Конвенції до Шікаґо члени не матимуть ніякої користи і я не розумію, чому деякі члени так напирають на таке перенесення. Конвенція має відбутися в Дітройт, а хто хоче їхати звидіти виставу, хай їде. Ті, що напирають за перенесення Конвенції, попирають виставу, а не Союзову справу.

Ми делеґатів не посилаємо на виставу, ні на „ярмарок", а на Конвенцію.

Конвенція ухвалила, де має відбутися наступна Конвенція, і на тім кінець. Нема чого розписуватися про ту справу.

По Конвенції може собі кождий їхати і на виставу. Тому я є за Конвенцію в Дітройт.

Петро Пілат, член 234 від. У. Н. С.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 2. лютого помер **Кіндрат Шамрило**, член Братства св. Івана Хрестителя, від. 138 У. Н. Союза.

Покійний походив зі села Слобода, повіт Ярослав, Західня Україна. Прожив 58 літ. До У. Н. Союза вступив у січні 1919 р.

Хоч був убогим, то не жалував ніколи лепти на народні цили. Був добрим членом Братства, чесним громадянином і добрим мужем і батьком. Оставив вдову Анастасію і шестеро дітей сиротами.

Вдова й сироти щиро дякують Братству за грошеву поміч і віддання останньої прислуги Покійному, а урядови У. Н. Союза за скоре виплачення посмертного.

Хай земля буде Йому пером!
Семен Кунікевич, секр.

ЯК ВИГЛЯДАЄ СЬОГОДНЯ МОСКВА.

Чеський журналіст інжинір І. Шром, що жив кілька літ у Росії, відвідав недавно СРСР і подав враження з подорожі. Він пише між іншим:

Знаю Москву дуже докладно — тому я зараз пізнав, що довжезні черги людей по вулицях вистоюють не лише, щоби дістати хліб, а й тому, щоби здобути горівку. Горівка коштує багато, коли взяти під увагу невеличкі доходи большевицьких горожан, усеж усі торговлі горівки від ранку до вечора облягають юрби людей, а між ними й жінок. Тому, що харч пересічного большевицького горожанина сьогодня дуже поганий, а що вживання горівки вимагає ліпшого відживлювання, то ясне, що сьогоднішнє пиянство має свою причину в розпуці та пригнобленню. З московських вулиць не зникли пияниці, що лежать на землі, заточуються, сплять або нападають людей.

А одежа! Передовсім жіноча! Не згадую вже цього, як то большевицький учений — отже не з упривілеєних марксистів — коли хоче відвідати товариша, мусить позичити собі штани в сина, або як лікар спеціяліст, коли відвідаєте його, вибачається, що він зодягнений по сільськи. Кажу взагалі про одежу для вулиці та хати. З одежею тепер так погано, що взагалі нема ніяких відпадків (решток) матерій. Все використовують, усе придається на щось. Усякою ганчіркою викличете радість, не згадуючи про шматок матерії, хусточку, тощо. А мило! На кордоні я бачив митну ревізію і бачив благаючі очі старого професора, большевицького фаховця, що певно вертався з якогось наукового конгресу, як з жалем глядів на митних службовців, щоби йому не забрали кілька кусників тоалетового мила та як їх покірно благав, він, людина найменше з трицятьлітньою науковою та практичною працею, її, молоду комуністку, щоби лишила йому й це, що має може понад припис і щоб не приневолювала його платити мито, бо він не є в силі заплатити такі великі гроші.

Самособою, большевицькі жінки не були би більше жінками, колиб не зважали трохи більше на свою одежу. Та й тут це штучне відокремлення СРСР від решти світа викликає ріжні неправильности. Большевицькі жінки — говорю про жінок узагалі, а не про виїмки — чули, що тепер на заході мода довгих суконь. Мають одну, дві, або може три суконки на рік і ці треба вшити по модному. За матерію служить літом головно грубе домашне полотно, або поганий батист, чи стаміна державного виробу. З тієї то матерії шиють якісь довгі вузкі цівки (матерії є мало), в які зодягаються большевицькі жінки та дівчата. Певно, що не всі, одначе багато. Не помагає тут крик деяких газет, що недостаток текстильних виробів повинен відвести горожанок від моди довгих суконок. Більшість хоче їх мати та не звертає уваги на крик комуністичних органів, ані на це, що на довгі суконки треба більше матерії та що вузкі наче цівки суконки без якихнебудь додатків і прикрас узагалі добре не лежать, коли вже не згадувати, що вони дуже непрактичні.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. С., Рачестер, Н. Й. — Гарний заклик, але належить до оголошення. Першому Листопадови присвятили ми осібне число. Дотого се свято вже так спопуляризоване, що не потребує ніякого заклику. Кождий свідомий Українець повинен почуватися до обовязку бути на тім святі. І так воно в дійсности є.

ВДУШИЛА ЙОГО ГАЗОВА МАСКА.

В Берліні 18-літний син бляхаря Отмана хотів випробувати стару газову маску, яку його батько носив на війні у стрілецьких ровах. Затягнув собі її на голову, а маска так вписалася в шкіру, що йому заперло віддих. Тому, що припадково нікого не було дома, нещасливий юнак впав непритомний та вдушився, заки ще хтонебудь міг йому прийти в помічю.

Михайло Зощенко.

СОБАЧА ПРИГОДА.

Жив такий Івась Сімочкин. Безробітний. Звільнили його наслідком скорочення „штатів", а він наче й нічого.

— Хай — каже — буду я чоловіком вільної професії.

Став він думати, чим йому тепер промишляти: дровами чи чим іншим. А сталася пригода.

Жив під четвертим числом усесвітньо-вчений дідусь. І займався той дідусь ріжними дослідами, понайбільше над собаками. То пришие їм якунебудь кишку, то защепить проти холери, а то й просто хвіст відріже та цікавиться: чи може звірина без хвоста жити. Одним словом — досліди.

Та раз стрінув усесвітньо-вчений дідусь Івася на подвірі тай каже йому:

— Чи не маєте ви якогонебудь песика для вічних дослідів? Я — повідає — за кожного песика плачу рубля.

Зрадів Івась. Відразу взяв на розум.

— Маю, — каже — ви вгадали. Це — повідає — навіть моя спеціяльність доставляти собак для досвідів. Прошу вас до мене звертатися.

Прибили вони руками тай розійшилися.

Перша собака пропала в управителя дому. Страшно тоді зажурився управитель дому. Підвищив навіть комірне, хотів навіть за воду підвищити, та були перевибори і його повалили.

Друга собака пропала під семим числом. І така то була паршивенька собачка, очі червоні, гидкі, шерсть повилізла. Огидлива собака. Тай до того це кусала. Івась досі має шрам на руці.

Третю собачку Івась спіймав на вулиці. А там і пішло, тай пішло.

Лише раз усесвітньо-вчений дідусь сказав Івасеви:

— Що ти, — каже — голубчику, мені паршивеньких собак постачаєш? Теперечки я переводжу дослід над заступною залозою й мені потрібно до того собаки надзвичайно сильної, поставної, щоби хвіст держала вгору, щоби вона, стерво, пручалася під ножем.

І ось пішов Івась зранку такої собаки шукати. Пройшов чотири квартали — нема. По дорозі лише маленьку сучку в мішок встромив.

Іде Карпівкою, дивиться: стоїть біля стовпчика такий великий песище та воздух нюхає.

Зрадів Івась. І справді: незвичайно поставна собака, боки гладонькі, хвіст піднятий вгору, вертиться ввесь час.

Підійшов до неї Івась, підсуває хліб:

— Собачко, собачко... А вона гарчить і хвостом вимахується. Став Івась мішок розвязувати, а вона за руку його — хап. І держить.

Івась рветься — не пускає. Люди стали збиратися, публіка. Наразі хтось каже:

— Братіки, таж це кримінальна собака „Трефка".

Як почув це Івась, поблід із жаху. Мішок випустив. А з мішка сучка випала.

— Ага! — закричав народ.

— Та це, братіки, собачник. Бери його!

Схопили Івася та повели на міліцію.

А потім судили його. Поперше безробітний, з голоду. Подруге — для науки.

— На будуче — сказали — не роби того.

Став відтоді Івась дровами торгувати.

Михайло Зощенко.

РАЧІС.

На днях відправили зі служби старого почтового спеца, товариша Крилишкина.

Трицять літ приймав чоловік заграничні телеграмки та записував їх в окрему книжку. Трицять літ служив чоловік у міру своїх сил і спромоги. І ось маєте! Підкопалися під нього вороги, скинули із засидженого місця та викинули зі служби за незнання чужих мов.

Воно й правда: товариш Крилишкин чужих мов не знав. Що торкається мов, як то кажуть, ані в зуб. Та між іншим по поштовій справі й чужинцям цей факт ні трохи не зашкодив.

А бувало, як прийде яканебудь телеграма з чужинною назвою, то товариш Крилишкин ні трохи не зібється з пантелику, йде до якоїнебудь там дівчини, до якоїнебудь Віри Іванівни.

— Віро, — повідає — Іванівно, а щож це таке? Зовсім — каже — слабнуть мені очі. Будьте — каже — такі добрі, — що тут таке наляпано?

Ну, вона йому каже: з Лондону, наприклад.

Він візьме й запише.

Або принесе телеграмку до якогонебудь робітника.

— Ну, — каже — алеж бо ті й пишуть нині люди! Кури — повідає — й ті ліпше ногами шкрабають. Нумо вгадайте, що тут таке назначено? Напевно не вгадаєте.

Ну, скажуть йому: з якогонебудь Мінхена.

— Правда — скаже — а я думав, що лише специ можуть вгадувати.

А іншим разом, коли не було часу, товариш Крилишкин просто до публики звертався:

— Псс... молодий чоловіче, підійдіть-но до вікна, погляньте-но — що тут нашкрабано? В нас між службовцями йде завзятий спір. Одні кажуть сяк, інші так.

Трицять літ сидів на своїм місці герой праці, товариш Крилишкин, і ось, маєте — викинули.

А посковзнувся Петро Антонович Крилишкин з дрібної причини. Можна сказати приключився нещасливий випадок. Трошки не так записав він назву міста, з якого прийшла телеграма. А прийшла телеграма з міста Парижа. І було на ній назначено по французьки „Paris". Петро Антонович від щирого серця взяв і вшкварив — із міста Рачіса.

Після того Петро Антонович сказав:

— Збився з пантелику, сердешко. Головне, назва показалася мені аж занадто російською — Рачіс. Кінь на чотирох ногах і спотикнеться.

Та нічого не помогло, взяли Петра Антоновича Крилишкина та й викинули.

І дуже мені його жаль! Ну куди тепер дінеться старий спеціяліст від чужих мов? Хай би досиджував!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З діяльности Жіночого Відділу Українського Демократичного Клюбу.

Дня 31 жовтня жіночий відділ клюбу мав нагоду вітати в Валдорф Асторія Готелю паню Рузвелт. В годині 3-тій пополудни почали сходитися ріжні чужинецькі групи демократичних клюбів. Кожда група, а наша зосібна представляла свою національність. Українські жінки були одягнені в нашу національну ношу, а саме: пані Вагнер, пані Бродин і панна, якої назвища, на жаль, не знаю. Наші українські жінки явились досить численно з Джерзи Сіти і з Ню Йорку.

Коло четвертої години всі присутні в національних строях вийшли привитати паню Рузвелт. Під оплесками присутніх увійшли представниці націоналностей на простору салю, де при столах сиділо чимале число гостей, очікуючих побачити бажаного гостя. Шановна пані Рузвелт привитала кількома палкими щирими словами присутніх.

Після того почався спільний чай, а потім усі в національних строях приступили до спільної фотографії з панею Рузвелт. Підчас перекуски відбулася коротка програма, в якій між іншими п. М. Карлаш відспівав дві пісні. По скінченню програми при звуках орхестри почались танці, а наш адвокат Михайло Пізнак покликав Українок познайомитися з Шановною Гостею, котра щирим привитанням познайомилась з кождою жінкою зосібна. Пан Пізнак стояв збоку коло пані Рузвелт і представляв кожду українську горожанку, називаючи назвище й національність. По скінченню цих представлень Шанова Гостя відійшла, а присутні ще довгий час оставались і весело забавлялись. Кождий з вдоволенням пішов до дому, лишаючи в серці гарний і милий спомин.

Марія Ленчук,
писарка жіночого відділу Українського Демократичного Клюбу в Ню Йорку.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Де поділись діти шкільного віку?

На протязі останніх трох місяців мали ми нагоду читати на сторінках „Свободи" багато дописів в англійській мові. Укаїнська молодь, тут роджена, почала серіозно застановлятись нат тими питаннями і над тою ролею, яку вона повинна відограти не тільки тут у своїм власнім краю, але також і супроти того краю, з якого вийшли її батьки. Вона у своїх дописах почала вказувати для себе ті напрямні, якими треба ступати, наскільки старша імміграція має зійти зі сцени життя без страху і з вірою, що її молоде покоління зуміє йти дальше по правильній дорозі, та потрафить удержати наші дотеперішні здобутки. Беручи приміри з імігрантського життя і поступування інших націй, українська молодь почала також приходити до переконання, що обсяг її ділання не може обмежуватись тільки до тутешніх справ, але мусить обняти і ту акцію, яку провадила кожда імміграція супроти краю походження своїх предків, тимбільше, коли той край був поневолений.

Читаючи про такі ідейні наміри тутешньої молоді, серце неодного старшого імігранта раділо. Він горячо повитав народження того нового духа, від серця бажав тій молоді успіху та розвитку. Даючи однак забагато вільности своїй уяві і мріям, він почав віддаляти себе самого від реальної дійсности. Бо звідкиж мають доповнюватись ряди тої ідейної молоді? Де має вона такою підховатись? Берім під увагу місто Ню Йорк. Перед кількома роками було тут кілька українських шкіл, до яких ходили коло 650 дітей, а цього року до тих самих шкіл ходить тільки 250 дітей. Щож за причина такого малого числа дітей? Чи може безробіття, чи високі шкільні оплати, чи може замало шкіл, а тому задалеко і невигідно посилати? Саме безробіття не не виправдує родичів, щоб зовсім не післати дитини до школи. Шкільна оплата є тепер така низька, що, обмеживши свої видатки на кілька центів денно, вже можна післати дитину до школи. Крім того кожда школа дає безплатно науку для таких дітей, котрих родичі є цілковито бідні і не можуть заплатити. Коли в даній школі загальне число платних дітей було би більше, то в міру того більше бідних дітей моглиб дістати безплатну нууку. Також і число шкіл не зменшилось, бо маємо і тепер школу при церкві на 7 вулиці, в Кристодора Гавз, на горі і на долині міста, та в Асторії. Кождий отже може післати свою дитину там, де йому вигідно. Чому отже так мало дітей ходить до школи, коли є всі дані, щоби те число дітей, яке було перед трома роками, як уже не збільшилось, так бодай було удержане? **Безперечно, що вина такого грізного положення української школи в Ню Йорку спочиває тільки на самих родичах.**

Говориться і пишеться богато про те, що Ню Йорк повинен стояти на першому місці, повинен бути приміром для інших громад в кождій ділянці нашого життя. Тимчасом деякі громади, які начисляють не більш 300 до 500 Українців, мають свою школу, до якої ходить найменше 50 дітей. Який жеж примір дає Ню Йорк, де начисляємо до 30.000 Українців, а з того 250 дітей ходить до українських шкіл? Це значить, що тільки яких 200 Українців посилають свої діти до школи, коли брати під увагу, що деякі родини посилають по двоє дітей.

Ми можемо радіти з того, що наша молодь починає тепер інтересуватись більше тими справами, які є дорогими для старшого покоління, та однак з другої сторони ми мусимо подбати, щоб кадри тої ідейної молоді збільшились, а не меншали, щоб у ряди тої рухливої молоді, яка тепер починає свою працю, прибували нові, свіжі сили. Звідкиж мають прийти ті нові сили, коли родичі не дадуть своїй дитині тої першої основи, на якій будується пізніще світогляд людини, а якою є школа?

Коли отже ми хочемо впоїти в нашу молодь почуття кровної, історичної та культурної одноцільности з рідним пнем; коли ми бажаємо, щоб та молодь перенялась нашими національно-державницькими змаганнями, щоб вона душею відчула нерозривний звязок з нацією своїх батьків, то в першій мірі ми мусимо посилати дітей до української школи, бо там дитина знайде той підклад, який на будуче заважить на активности нашого підростаючого покоління.

Ню Йорк уже нераз доказав, що він може бути приміром для інших. Коли взяти під увагу поміч Рідному Краеви, так він нині стоїть на першому місці. Тому справа школи не повинна тяжіти на ньому чорною плямою, а зарадити цьому можуть ті родичі, які мають діти і пішлють їх негайно до українських шкіл.

Д. Галичин.

ҐЛІВЛЕНД, О.

Жіноче віче.

Заходом Союза Українок влаштовано Жіноче Віче, яке відбулося дня 2. жовтня в Українськім Народнім Домі.

Віче відкрила пані А. Стангритчук, голова С. У. А. в Клівленд, О.

Головною бесідницею була панна Марія Бек з Пітсбурга. Вона розповіла нашу історичну боротьбу з ворогами і описала теперішнє положення нашого народу під окупантами. А заразом зясувала положення української жінки, а зокрема її завдання як української матері, що має виховати нових борців за волю України.

По тій гарній промові молода дівчинка вручила шановній бесідниці китицю цвітів від Союза Українок.

Потім говорив о. Запаринюк, дякуючи зі сльозами в очах бесідниці за щиру і зворушаючу промову.

Дальшими бесідниками були адвокати: О. Малицький, кандидат на стейтового репрезентанта, В. Куривчак, І. Тарнавський, І. Білінський і І. Петрівський.

Наконець забрав слово о. Кузів і закликав жіноцтво ставати в ряди Союза Українок. До організації вписалося 5 нових членниць.

На вічу зібрано $18.73. Вечером відбулася вечера в честь панни Бек.

На вічу жертвували: по $1: І. Тарнавський, І. Білінський, В. Куривчак, І. Петрівський, а по 50 ц.: Запоточна, Фецачин, Романець, О. Малицький, Спішак, Тарчанин, Мараль Ф., Яворська, о. Запаринюк, а решта малими датками.

Р. Завінська і К. Ділай,
секретарки віча.

ОЗОН ПАРК, Н. Й.

Українське передвиборче віче.

Заходом Українського Демократичного Клюбу повіту Квінс, Ню Йорк, відбулось дня 30 жовтня мале передвиборче віче на салі американського Демократичного Клюбу: Крос Бей Гол. Саля була по береги виповнена вічевиками Українцями зі всіх сторін повіту Квінс, а саме з Джамейки, Ричмонд Гил, Фар Раковей і т. д. Це є наглядний доказ, що наше громадянство чимраз більше інтересується горожанськими справами та робить в тому напрямку значний поступ, тим більше, що наші люди в повіті Квінс є дуже розкинені та не легко їх стягнути до спільного виступу. Цей день остається надовго в памяти жителів нашої невеликої громади.

Вічем проводили гр. Притика та Вол. Цісик. Англійськими промовцями були: кандидат на есемблімена М. Фицджеральд та Вилем Ф. Маєр, голова американського Демократичного Клюбу пов. Квінс. По них промовляла по англійськи молода тут роджена Українка, панна Г. Дусмін, учителька публичної школи.

Бесідники між іншим агітували за кандидатів демократичної партії, взивали присутніх віддати свої голоси на цілий демократичний список. По короткій перерві промовляли українські бесідники, представники Союза Українських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк, котрими були: адв. Мих. Пізнак, Вол. Ф. Вагнер та Гр. Бардак.

Всі промовці закликували до єдности, організації, плекання української мови, виховування молодіжи в українськім дусі та призвичаювання їх до громадського та організаційного життя, щоби була своя сила для здобуття признання у громаді серед інших народностей та щоби при помочі своїх горожанських організацій ми могли в будучині ставляти своїх кандидатів на ріжні громадські уряди.

Дальше бесідники накликували всіх Українців повіту Квінс, щоби при виборах дня 8 дистопада віддали свої голоси на кандидатів демократичної партії, на Ф. Рузвелта на президента, Джана Н. Гарнера на віцепрезидента, Герберта Г. Лимена на говернора стейту Ню Йорк, М. Вилема Брея на заступника говернора, Роберта Ф. Вагнера на сенатора та інших кандидатів.

Відтак промовляли ще місцеві бесідники. Віче продовжалось до пізного вечора, а по закінченню учасники з одушевленням розійшлись домів.

Вічевик.

На полюванню.

— Та вистріль же до того заяця, а то ще втече!

— Я стріляв би, однаке не тямлю, котре око треба примкнути, щоби добре вцілити!

Мекферсон оженився. Кілька днів опісля стрічає приятеля.

— І щож, — питається приятель — ти певно дістав багато дарунків, срібло, як звичайно?

— Не все було срібло.

— А що ти дістав від батька?

— Пляшечку з кислотою до пробування срібла.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (94)

Людоїди не вбили Естебана. Він за цілу ніч навіть і не пробував тікати, бо так міцно був привязаний до дерева, що й порушитися не міг. Людоїди поділилися на два табори. Одні далі вважали його річним богом, а інші — Тарзаном. Нарешті рішили не вбивати його, а тримати в арешті, привязавши його в однім з курінів. Естебан опинився в становищі полоненого. Тому, що дикуни не мали більших прикростей, вони добре годували й пильнували Естебана.

Тимчасом колись довірений Естебана, а тепер зрадник, Оваза, бачив з берега ріки, як на другому боці Тарзан зі своїм оточенням шукав золота. Оваза бачив, як Тарзан відійшов геть, стративши надію знайти золото. Другого ранку Оваза прийшов до того місця, де він зарив золото з 50 чорними. Він відкопав золото й попрямував з ним до берега океану. Одної ночі він спинився біля селища дикунів. Оваза почув себе недужим.

Він на ранок пішов у селище й звернувся до „лікаря"-ватажка за порадою. Той приладив зілля, зварив його й дав пити Овазі. Тут він довідався, що Оваза прямує до моря з золотом. „Це дуже тяжко для тебе й для твоїх людей нести золото", говорив ватажок. „Я знаю одного білого чоловіка, який може дати тобі папірець, за котрий ти одержиш вартість золота, а нести золото тобі далеко так не прийдеться". Оваза був цим зацікавлений, бо вже чувся змученим мандрівкою й недугою.

Коли він переповів це своїм людям, то вони також були раді позбутися тяжкого тягару й мандрівки далеко від своїх селищ. „Хто є та людина й де вона?" — запитався Оваза. „Він недалеко відси. Це мій великий приятель. Завтра, якщо ти захочеш, ми підемо до нього з твоїм золотом", відповів ватажок. Оваза висловив свою згоду й задоволення. Потім він попросив ще гарного ліку й нарешті почув себе радісно й щасливо, бо все йшло гаразд.